O Komisji Weneckiej

W połowie października 2026 r. Komisja Wenecka wydała opinię w sprawie procedury ślubowania sędziów Trybunału Konstytucyjnego w Polsce (No. 1294/2026). Fragment konkluzji opinii brzmi: „Należy zapewnić, aby właściwe przepisy regulujące składanie ślubowania przez sędziów Trybunału Konstytucyjnego były stosowane zgodnie z ich ustawowym celem, tak aby Prezydent bezzwłocznie przeprowadzał ślubowanie sędziów wybranych przez Sejm, nie przypisując sobie uprawnień do kontroli procedury wyborczej.

W przypadku gdy Prezydent odmawia odebrania ślubowania od sędziego wybranego przez Sejm lub zwleka z tą czynnością, uniemożliwiając tym samym zakończenie zwykłej procedury składania ślubowania, możliwe jest złożenie ślubowania bez fizycznego udziału Prezydenta, pod warunkiem zachowania istotnych elementów, w tym złożenia ślubowania w przepisanej formie, należytej weryfikacji jego złożenia oraz skierowania i przekazania go Prezydentowi".

W ten sposób Komisja Wenecka wypowiedziała się w spornej prawnie i politycznie kwestii, rozpatrując zagadnienie o wielkim ustrojowym znaczeniu dla Polski z perspektywy prawa europejskiego sensu largo. Przytoczone powyżej stanowisko spotkało się wśród polityków i komentatorów zarówno z aprobatą, jak i zdecydowaną krytyką.

Nie wnikając w tym miejscu w meritum zagadnienia, warto poświęcić kilka zdań samej Komisji Weneckiej. Jest to powołany w 1990 r. organ doradczy Rady Europy, niemający związku z UE. Jej pełna nazwa to Europejska Komisja na rzecz Demokracji przez Prawo. W skład Komisji Weneckiej wchodzą znawcy prawa konstytucyjnego z państw-stron Rady Europy. Komisja Wenecka wydaje opinie dotyczące zgodności aktów prawnych poszczególnych państw lub projektów aktów prawnych z zasadami demokracji, praworządności i praw człowieka. Opinie Komisji Weneckiej nie są prawnie wiążące. Ich respektowanie wynika jednak z autorytetu, jaki zapewnia skład Komisji i rozbudowana argumentacja oparta na europejskim konstytucjonalizmie.

Należy odnotować, że w latach 2016–2026 Komisja Wenecka wydała 14 opinii dotyczących Polski. W tym cztery opinie były wydane jako pilne, a pięć zostało podjętych wspólnie z Dyrekcją Generalną Praw Człowieka i Praworządności (DGI) Rady Europy. Ustaw dotyczących Trybunału Konstytucyjnego dotyczyły cztery opinie, a sądownictwa – sześć. Dwie opinie dotyczyły ustawy o prokuraturze, a jedna ustawy o Policji. Wreszcie, jedna opinia była poświęcona ustawie o Państwowej Komisji do spraw badania wpływów Rosji.

Rola Komisji Weneckiej nie ogranicza się do sporządzania opinii. Za jej nader istotne osiągnięcie można uznać przyjęcie w grudniu 2025 r. Zaktualizowanej listy kontrolnej praworządności (The Updated Rule of Law Checklist), zatwierdzonej przez Komitet Ministrów Rady Europy oraz Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy w maju 2026 r. Jest to obszerny, kilkudziesięciostronicowy dokument, najpełniej przedstawiający szczegółowe wymagania i zagrożenia dla rządów prawa. Lista kontrolna, dostępna w Internecie, jest wskazówką przy przeprowadzaniu systematycznej oceny przestrzegania zasad praworządności w poszczególnych sytuacjach.

Profesor Stanisław Biernat
Redaktor Naczelny „EPS"

About the Venice Commission

In mid-October 2026, the Venice Commission adopted the opinion on the oath-taking procedure for judges of the Constitutional Tribunal in Poland (No. 1294/2026). An excerpt from the conclusion of the opinion reads as follows: "ensuring that the relevant provisions governing the oath-taking of the judges of the Constitutional Tribunal are applied in accordance with their statutory purpose, so that the President should administer without delay the oath of the judges elected by the Sejm, without claiming any power to review the election procedure;

when the President refuses or delays to administer the oath of a judge elected by the Sejm, thereby preventing the completion of the ordinary oath-taking procedure, allowing the oath to be fulfilled without the President's physical participation, provided that its essential elements are preserved, including that the oath is made in the prescribed form, its performance is duly verified, and it is addressed and transmitted to the President."

In this way, the Venice Commission has weighed in on a legally and politically contentious issue, examining a matter of great constitutional significance for Poland from the perspective of EU law sensu largo. The aforementioned opinion has met with both approval and sharp criticism from politicians and commentators alike.

Without examining the merits of the issue, it is worth saying a few words about the Venice Commission itself. It is an independent advisory body of the Council of Europe, established in 1990, independent of the EU. Its full name is the European Commission for Democracy through Law. The Venice Commission is composed of experts in the field of constitutional law from the Council of Europe members states. It issues opinions on the compatibility of legal acts or draft legal acts of particular states with the principles of democracy, the rule of law, and human rights. The opinions of the Venice Commission are not legally binding. However, they command respect due to the authority of members of the Commission and the comprehensive reasoning based on European constitutionalism.

It should be noted that between 2016 and 2026, the Venice Commission issued 14 opinions concerning Poland, including four opinions issued as urgent and five opinions issued together with the Directorate General of Human Rights and Rule of Law (DGI). Four opinions addressed legislation concerning the Constitutional Tribunal, while six focused on the judiciary. Two opinions related to the Act on the Public Prosecutor's Office, one – the Police Act, and another one – the Act on the State Commission to Investigate Russian Influence.

The role of the Venice Commission is not restricted to drafting opinions. The adoption of The Updated Rule of Law Checklist in December 2025, subsequently endorsed by the Committee of Ministers of the Council of Europe and the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in May 2026, can be considered its landmark achievement. This comprehensive, multipage document provides the most thorough overview of the specific requirements for and threats to the rule of law. The Checklist, which is available online, serves as a guide for a systematic assessment of the degree of respect for principles of the rule of law in various situations.

Professor Stanisław Biernat
'EPS' Editor-in-Chief